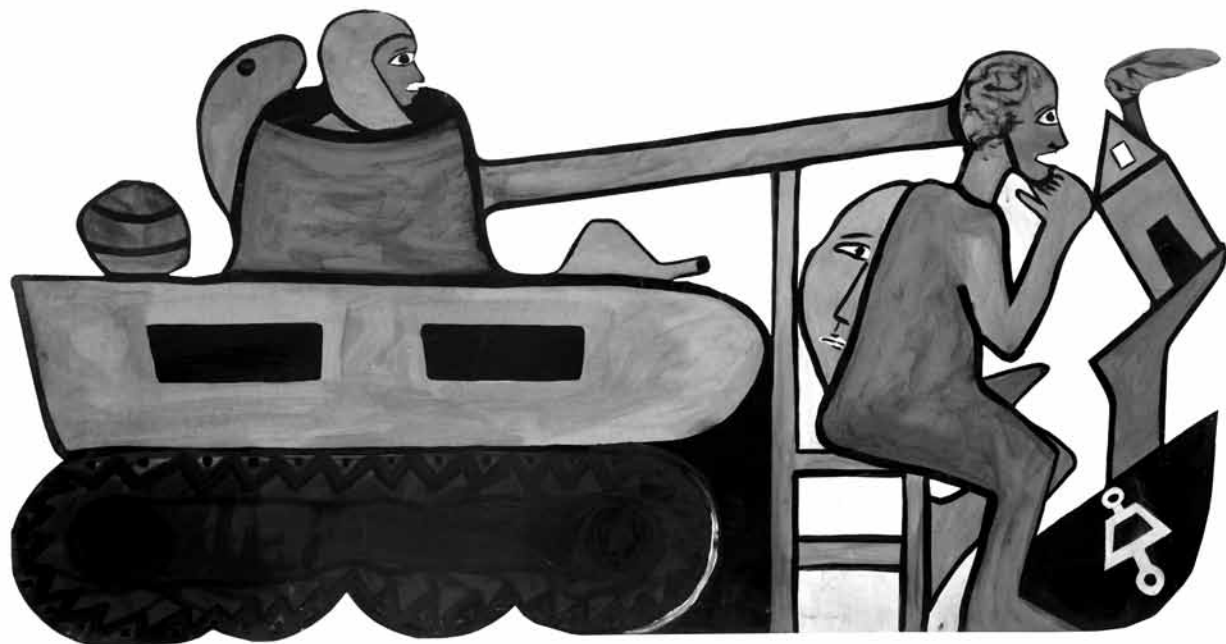

Föld alól

↳ *Orcsik Roland*

a köd

(regényrészlet)

Mást sem csináltunk, csak az utcát bámultuk, váltogattuk őrhelyeinket, keveset beszélünk, akkor is csak halkán. A hangszereket nem használhattuk, nem zajonghattunk. El is raktam a bendzsómat a šupába, jobb, ha nem látom, mert akkor nem emlékeztet a zene hiányára. Kifárasztott az állandó készenlét. Tojtam a háborúra, előbb-utóbb úgyis végünk, gondoltam magamban, a nagy bum után aszteroidamezővé lesz a bolygónk, halott dirib-darabjai szétszóródnak az űrben. Spenótot ez nem érdekelte, örök optimizmusa kikezdetetlennek tűnt, s különben is fülig szerelmes volt, állandóan a vörös hajú csajról dumált, vagy arról ábrándozott, hogy apránként ráébreszti az embereket, hogy nincs is háború, hogy csak rajtuk múlik, mikor szabadulnak ki a pácból. Képtelen volt belátni, hogy az eseménytelen jólét eltompította az emberek érzékszervét, kizsigelte az ösztöneiket, leegyszerűsítette az élményvilágukat. Az akciós háború, az erotika és a katasztrófa az egyedüli, ami megmozgatja az ősi lendületet bennünk, ezért van ekkora sikere a háborús és a katasztrófafilmeknek, főleg ha csinos színészek játszanak bennük. A történelem szinten tartja az andrenalint. Nekem most pont ez kellett, egy kis felfokozottság, kimozdulás ebből a poshadt állapotból. Odakint, a városban a veszély lehetősége izgalmasabb a butító semmittevésnél. De hamar elvesztettem a kedvemet, Spenót apja biztos nem fog minket kiengedni, ivóvíz még van dögvél, a sebe pedig szép lassan gyógyul, kötszerekből is, fertőtlenítőből is van elég. Talán ha azt mondanám, meg kell keresnem apámat, igen, esetleg ezzel az indokkal kiengedne. Spenót is velem jöhetne, Snoopy kutyájával és Njupadžija patkányával együtt, így nagyobb biztonságban lehetnénk.

Ebéd után félrehívtam Spenótot, lebeszéltem vele a részleteket. Lelkesedése rám is átragadt, most már csak az apját kellett meggyőznünk, hogy engedjen ki minket. És ahogy arra számítottunk is, mereven elzárkózott. Féltségéből akart minket visszatartani. Én csak jót akarok nektek, mondta többször is. Nem sejtette, hogy számunkra a legjobb az lenne, ha csavaroghatnánk, nem pedig a szobákban kuporgunk úgy, mint a levágásra váró tyúk. Spenót anyja még jobban aggályoskodott, azzal jött, hogy ő is elveszítette édesanyját, még évekkor elelőtt, amnéziás tünetei voltak, aztán egy nap nem tért vissza, a rendőrök csak a biciklijét találták meg a város szélén, az út mentén. Azt bizonygatta, ha apám él, akkor biztos visszakerül a házukhoz. Ha pedig nem él, akkor hiába vállalunk kockázatot. Végül azzal érveltem, hogy mivel nem vagyok a kölykük, a saját felelősségemre indulok el megkeresni apámat. Spenót pedig azt bizonygatta, ha ketten vagyunk, akkor jobban vigyázhatunk egymásra, ráadásul magunkkal visszük majd Snoopyt is. Hosszas vita után Spenót apja engedett, mondván, sötétedésig legyünk otthon, de ha valami kisebb veszélyt is érzékelünk, okvetlenül jöjünk haza, ne hősködjünk fölöslegesen. És valami olyasmit is motyogott maga elé, hogy a háborúban a gyerekek végleg elmúlik, mindenki ugyanarra a szintre süllyed, mindenki túlélő lesz, ezért próbáljuk meg józan ésszel

megítélni a szituációkat. Spenóttal próbáltunk komoly képet vágni az egészhez, miközben majd szétrobbantunk a vágtyól, hogy kitekerjünk az utcára.

Hátizsákjainkba baltát, késeket, könnygázt és vizet raktunk. Spenót a versenybiciklit ragadta magához, én a sajátomat. Elingettünk a délutáni napfényben. Koraósz volt, a lombokon itt-ott már megjelentek a sárga foltok, a Nap azonban makacsul szórta még a meleg sugarait. Spenót is olyan volt, akár a napfény, nem akarta tudomásul venni a terjedő hanyatlás tüneteit.

— Merre megyünk? — kérdezte mögöttem Spenót.

— A vasúton át, aztán a szövőgyár felé. Hátha apám tényleg hazakerült.

— Útba ejtjük a parkot?

— Gondoltam, hogy nem hagyod ki. Mit szólnál ahhoz, ha te Anikónál maradnál addig, míg én megnézem a házukat?

Spenót nem reagált azonnal. Hátrafordultam.

— Ne félj, nem fogom újra megpróbálni.

— Honnan tudjam, hogy nem versz át?

— Jaj, ne nyaggass már!

— Én csak...

— Szállj már le rólam, te hülye!

Spenót lefékezett. Megbántottam. Magam sem tudom, mi ütött belém, hogy ilyen keményen reagáltam. Az is zavart, hogy hirtelen törődni akartam vele, majdnem megszólítottam, de érzégsnek tartottam az egész jelenetet. Tán még sírni fogok a végén, fanyalogtam magamban. Mégis bántott, hogy Spenót lehajtott fejjel áll mögöttem. Szűken csak annyit mondtam:

— Bocs.

Spenót ettől teljesen felvillanyozódott.

— Tudtam, hogy számíthatok rád!

— Haladjunk.

— Ígérj meg valamit nekem!

— Nem hiszek már az öngyilkosságban.

Spenót megint elhallgatott. Nem tetszett ez a csend. Még a végén nem fogom tudni lerázni.

— Már nem akarsz annyira találkozni Anikóval? — kérdeztem csodálkozva.

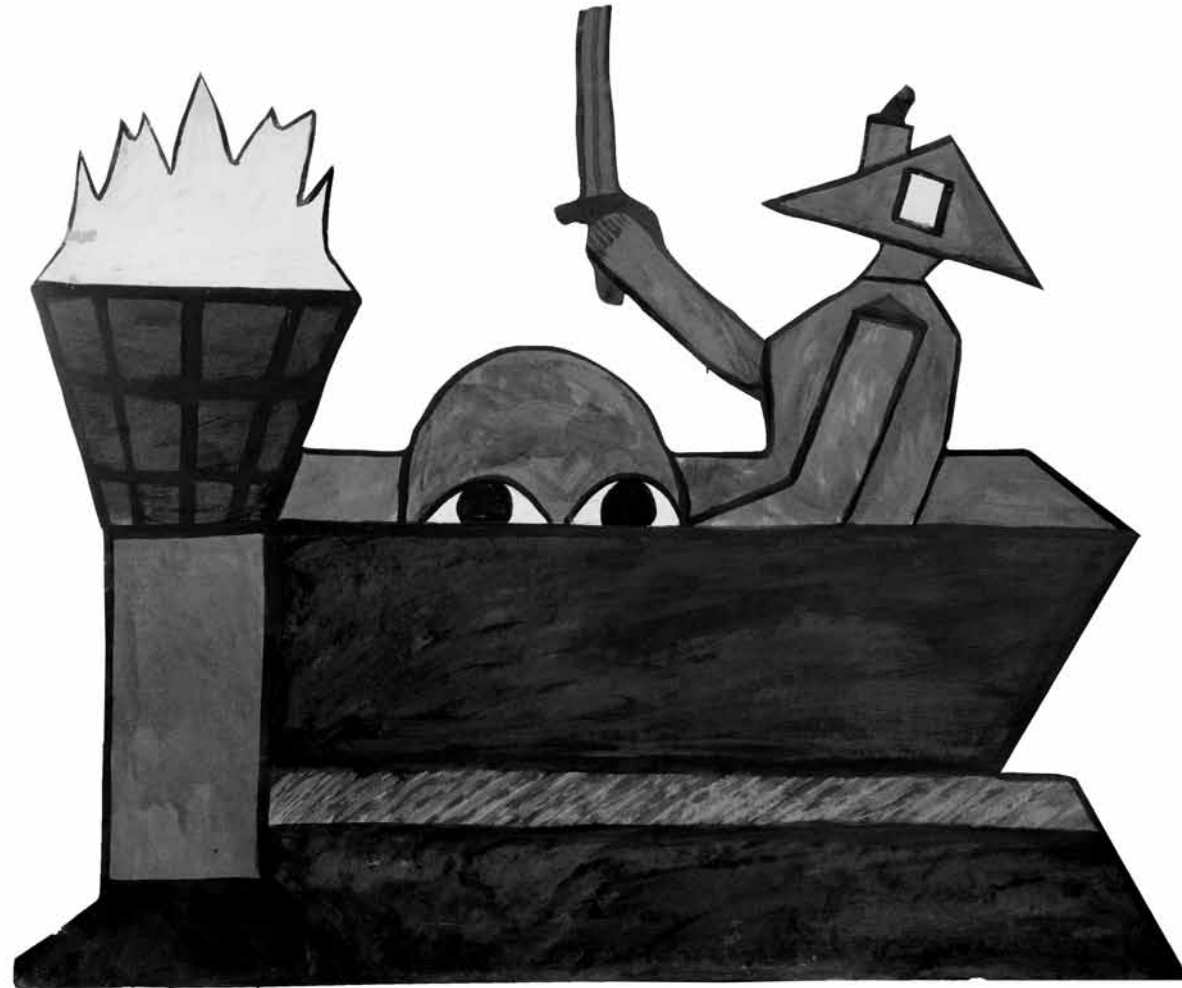
— Dehogynem!

Spenót egy darabig hallgatott, csak a szuszogását hallottam a hátam mögött.

A parknál kettéváltak útjaink. Spenót a fák közé veszett, én meg továbbtekertem a házuk irányába. Nem érdekelt, van-e háború vagy nincs, nem érdekelt a sok csalódás, amin eddig át-estem, nem érdekelt, hogy édesanyám már nem él, van-e még apám, hogy mit fogok találni a házuk helyén. A szövőgyárnál felfigyeltem az utca végén egy alakra, éppen vizes kannákat cipelt a biciklijén. Ritka jelenség volt ez a városban, csak a legbátrabak dugták ki az orrukat nappal. Intett felém, mintha segítséget kérne, én azonban nem viszonztam, boldoguljon saját maga. Rátapostam a pedálra, hogy minél előbb szabaduljak tőle. És ez volt a kulcsszó, szabad akartam lenni, minden más lényegtelen volt azokban a percekben. Éreztem, amint feltöltődöm a hosszú

bezárkózás után. Legszívesebben így haltam volna meg, de semmilyen puskagolyó nem süvített felém, semmilyen szabadcsapat nem tört rám, nem terítettek le a szakadár, utcai bandák. Ezek szerint élnem kell még. Mindennek a legalján ugyanazt az ürességet találok. Valami mégis visszatartott, hogy a hátizsákomból előrántsam a kést, és végezzek magammal. Spenót. Úgy érztem, egyedül neki tartozom az ígéretemmel. Volt valami erő a naivitásában, amit tán irigyeltem is tőle.

meg focizni és úszni. Együtt jártunk a Tiszára, a kampokon velekóstitam meg az első sörömet, nagyon fansali képet vághattam, mert apám jót kuncogott a grimaszomon. Egy korty elég is volt a keserű léből. Legalábbis akkor, később persze én is rákaptam az ízére, talán azért, mert apámra akartam hasonlítani, mindig felnéztem rá, bátornak találtam, erősnek. Amikor barátai eljöttek hozzánk, velük ültem az asztalnál kártyázáskor, közben figyeltem, hogyan töltik ki az üvegből a maradék pálinkát,

Az utcánkban megcsapott a meggyfák ismerős illata. Néztem a lehúzott redőnyű, nagy házakat, szinte mindegyikben jártam, jóban voltunk a szomszédokkal. Volt, ahol segítettünk is az építkezésben. Amikor a világosbarna házunkhoz értem, nem mentem be a nagykapun. Bringámat a falhoz támasztottam, hallgatóztam. Vártam. Valami életjelet, mocorgást, csoszogást a félhomályban. Semmi. Eszembe jutott a gyerekkorom, mikor együtt építettük szüleinkkel a házat. Én segítettem apámnak, vizet lötyböltem a betonkeverőbe, s én toltam vissza a kiürített talicskát. Szerettem apámat, sokat játszottunk együtt, ő tanított

hogyan ered meg a nyelvük, s mesélnek csupa olyan történetet, melyet csak férfiak szoktak egymás között. Legtöbbször fiatalokról szóltak, az első és századik csókról és pikáns részletekről, amiben több volt a fantázia, mint a valóság, de mindegy is volt nekem, mert nem mindig fogtam fel az utalásaikat. És olyanról is szó esett, amit csak halkán, félmondatokban mertek elmondani egymásnak. Disznótorok idején a nagyszülők mindig felöntöttek a garatra, majd mint valami csúszó-mászók a föld alól, lelkük mélyéről előnyüzsögtek a Tiszába lőtt emberek, a megerőszkolt asszonyok, a vagyonekobbzások tiltott történetei. Így tudtam

meg, hogy nenámat gyerekkorában arra kényszerítették a partizán katonák, hogy égő parázson járjon, s úgy menekült meg a munkatáborból, hogy a látogató nagynénje kilopta a kosarával, ott lapult az alján letakarva, kész csoda, hogy az ellenőrző bakák nem vették észre. Csodáltam apámat, hogy ilyen titkokat tudott. Azt mondta, ezután nekem is őriznem kell és továbbadnom mindazt, amit hallottam, nem szabad elfelejteni, mi esett meg a rokonainkkal. És mások rokonaival. Nikola meg, akit Nidžának becéztem, arról mesélt, hogy nagyapját a magyar honvédek a jéghideg Tiszába lötték az összefogdosott cigányokkal és zsidókkal együtt. Kettőnk történelme viszont abban különbözött, hogy Nidža változatát az iskolákban is tanították, míg az enyémről meg sem lehetett mukkanni, csak játékként jöhetett szóba, amikor meg egyszer bizonygatni kezdtem az igazamat, majdnem verekedés lett a vége. Játékként azonban mindent lehetett, a szabályok a képzeletünktől függtek. Anyám egyszer megjelent egy fánkkal teli vándlinggal a kezében, mi éppen a házunk előtt vívtuk a sorsdöntő világháborús csatát. Diadalittas kiáltásokkal gyűltünk a frissen sült fánkok köré. Külön üvegben volt a lekvár, hozzá egy kanál, szempillantás alatt felfaltuk a fánkokat. Utána a Tiszába lövetés történetét játszottuk el. Én voltam az egyik fogoly, akit kivégeztek, sorba állítottak minket, Dejant, Nidžát, Pjert és Nándit, majd tűz alá vettek minket, a golyó a lábamat találta el, a gödör volt a Tisza, sebesülten beleestem, utánam hájtották a vándlingot, én meg óvatosan alábújtam, míg a katonák a többi foglyot lötték a jeges vízbe. A vándlingnak köszönhetően éltem túl a razziát. Aztán visszajöttem a faluba és véres bosszút álltam a nácikon, s minden kollaboránsom. Egyedül Viktoriát hagytam életben, az utca szépét, aki hozzám jött feleségül, amikor felszabadítottam a falut, és boldogan éltünk, tucatnyi gyermekünk született. Vikicába mindig is szerelmes voltam, alig vártam, hogy hazajöjjen az iskolából és becsöngessen hozzám. Bármennyire is dobogott a szívem a jelenlétében, sohasem mertem ezt elmondani neki. Ő ezt látta rajtam, és várta, hogy megfogjam a kezét, amitől mindig félttem, mert hátha mégsem szeret annyira, hátha visszahúzza a kezét, sőt pofon vág! Sokszor fantáziáltam róla önkielégítés közben. Így ment ez egészen addig, míg Vikica meg nem unta a szemérmességemet, s a suliban szerelmes nem lett egy idősebb fiúba. Aztán én is szerelmes lettem egy másik lányba. Vikicát azonban sokáig nem tudtam elfelejteni. Nem tudom, most hol lehet, hol bujkál, a háború kitörése óta nem beszélünk egymással. Pedig itt lakik száz méterre a házunktól.

Odasettenkedtem Vikicáék házához. Kis épület volt, alacsony ablakokkal, barna vaskapuval. Próbáltam kukucskálni a lehúzott rolókön át. Alig láttam valamit, viszont a kiszűrődő gyertyafények életjelről árulkodtak. Vikica, én vagyok, szóltam. Motoszkálást hallottam, majd a roló résnyire felnyílt, a lány apja, Bane nézett ki.

— Šta hoćeš? — szólt mogorván.

— Da li je tu Vikica? — kérdeztem.

— Menekülsz! Da te ne bi neko upucao!

— Hogy van?

— Dobro — válaszolta szűkszavúan Bane. Mondani akartam valamit, de mielőtt feltettem volna a kérdést, lehúzta a rolót. Pedig csak annyit akartam a végén, hogy megvan-e még Vikicának az a kazetta, amit az egyik születésnapjára kapott tőlem. De leginkább látni akartam és... Úgy éreztem, a kimondatlan szavak mint egymásba kulcsolt, súlyos láncszemek, a nyakam köré tekerednek, szinte megfojtanak. Kénytelen voltam nyugtázni, hogy sem Vikicát, sem apámat nem láthatom egyelőre. Abban sem voltam biztos, véget ér-e valaha ez az „egyelőre”, nem konzerválódunk-e mindannyian az általános rettegés és lebénelás állapotába.

A Nap már hanyatlóban volt az égen, ideje volt visszafordulni. Nehezen ment, nyugtalanított, hogy semmilyen nyomra nem bukkantam apámat illetően. Mintha szétmorzsolódott volna a talaj a lábam alatt, hogy elnyeljen a sötétség. Amióta anyám öngyilkos lett, úgy éreztem magam, mint akinek amputálták egy testrészét. Apámról hol lemondtam, hol teljesen hidegen hagyott a sorsa, a következő percben pedig reménykedtem, hogy még él.

Amikor a parkhoz értem, már szürkült, rövidesen sötétség borul a tájra. A gyerekrendelő épülete előtt Spenót és Anikó nevét szólítottam. Egyedül Snoopy ugatott odabentről, emberi válasz viszont nem érkezett, még csak mocorgást sem hallottam. Próbáltam bejutni az épületbe, de zárva volt a bejárati és a hátsó ajtó is. Hova tűnhettek? Biztos nem messzire, itt maradok és megvárom őket, gondoltam, majd leültem a bejárat előtti betonlépcsősor alá.

Amikor már feljöttek az égen a csillagok, elkezdtem aggodni. Tán csak nem esett semmi bajuk. Ekkor ismét éreztem, hogy egyre szorosabban kötődöm a barátaimhoz. Félttem ettől, félttem, hogy legyengít. Elindultam a park benzinkút felőli kijárat felé. Kísérteties látványt nyújtott az elhagyott, kifosztott benzinkút. Betértem, hátha találok valamit, kaját, pénzt, italt, ám szagosítókon és néhány újságon kívül semmi sem volt már ott. Kimentem, enyhe szellő himbálta a pumpákat, halk nyikorgás töltötte be a csendet. Visszaindultam az orvosi rendelőhöz. Amikor bejutottam a parkba, a tulsó végén apró, mozgó fényeket vettem észre. Közeledtek.